

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ РОЗРОБКИ ДОВГОСТРОКОВИХ СТРАТЕГІЙ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Методологія економічного регулювання регіонального розвитку передбачає систему довго-, середньо-, і короткострокових концепцій, стратегій, прогнозів, стратегічних планів, регіональних програм і оперативних (поточних) планів, механізми і методи їх формування і реалізації, суб'єктно-об'єктний склад і організацію відповідної діяльності, моніторинг і контроль (включаючи заходи відповідальності за досягнення встановлених цілей). При цьому всі ці документи повинні складати єдиний комплекс (свого роду матрешку) і розроблятися на спільній методологічній базі, що дозволить забезпечити не лише узгодженість і взаємоув'язку їх між собою по цілях і підцілях, але і ієрархічну підлеглість по ресурсах і джерелах фінансування.

Серед найбільш важливих елементів названої системи можна виділити довгострокову стратегію регіонального розвитку, стратегічний план регіонального розвитку (економічної і соціальної сфери регіону), регіональну програму розвитку (пріоритетних видів економічної діяльності або сучасних форм організації суспільного виробництва).

В даній системі одним з важливих інструментів економічного регулювання регіонального розвитку виступає довгострокова стратегія. За своєю суттю довгострокова стратегія, з одного боку, є концептуальним задумом досягнення вибраної мети, з іншого – певним набором регулюючих заходів, спрямованих на узгодженість спільних дій з досягнення позитивних перспектив просторово-часових змін в найважливіших параметрах (характеристиках) регіонального розвитку.

Стратегічне планування регіонального розвитку було започатковано в Україні з 2006 р. із ухваленням Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року [1]. У докризовий період (до 2008 р.) Стратегія виконувала свою функцію щодо визначення пріоритетів регіонального розвитку, розробки та впровадження інструментів їх досягнення [2].

Посткризовий період та зміна соціально-економічної ситуації демонструють недоліки чинної Стратегії та проблеми її реалізації. В даній ситуації обґрунтування організаційного механізму розробки довгострокових стратегій регіонального розвитку представляє актуальне теоретичне і практичне завдання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання конкретної проблеми і на які спирається автор. Теорії та практиці управління та економічного

регулювання регіональним розвитком присвячено багато праць. Різні методологічні аспекти організаційних механізмів розробки довгострокових стратегій регіонального розвитку розглядаються в працях таких закордонних вчених: Широ́ва О, Янто́вського О., які досліджують основні інструменти довгострокового макроекономічного прогнозування [4] та інших.

Серед вітчизняних вчених, насамперед, необхідно відмітити: Васи́ленко В.М., якій у своїй праці “Архітектура регіонального економічного простору”, виділяє три складові регіонального розвитку: розвиток території, розвиток економічної системи та розвиток економічного простору [3]. Також заслуговує уваги наукова праця Шевченко О.В., в якій проводиться ретельний аналіз дієвості існуючої регіональної політики України з визначенням її недоліків та пріоритетів розвитку [2] та інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Разом з тим, результати аналізу ступеня наукової обґрунтованості організаційних механізмів розробки довгострокових стратегій регіонального розвитку дозволяють зробити висновок про те, що не дивлячись на наявність великої кількості публікацій у галузі адаптації механізмів економічного регулювання до умов регіонального розвитку, невирішеними є ще ряд питань по розподілу функцій, повноважень та відповідальності між основними учасниками для досягнення спільних цілей та вирішення конкретних завдань при розробці довгострокової стратегії..

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Удосконалення організаційного механізму розробки довгострокових стратегій регіонального розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Для забезпечення властивостей комплексності дії заходів по економічному регулюванню регіонального розвитку повинен використовуватися організаційний механізм розробки довгострокових стратегій. При цьому, враховуючи те, що під регіональним розвитком розуміється деяка тріада, що складається з розвитку території регіону, розвитку регіональної економічної системи і розвитку регіонального економічного простору, спільний організаційний механізм розробки і реалізації довгострокових стратегій повинен враховувати деякі відмінні риси з врахуванням вибраного об'єкту регіонального розвитку [3, С. 137-138].

Розробка стратегії довгострокового розвитку будь-якої території (у тому числі і регіону) вимагає особливої уваги до таких важливих чинників економічного розвитку, як виробничий потенціал, ресурсні і інфраструктурні обмеження, просторовий розвиток економіки і так далі. Це дозволяє сформувати необхідну ресурсну базу для вирішення відповідних питань, що забезпечують економічне зростання, проблем подолання інфраструктурних обмежень стійкого розвитку, врахувати регіональну компоненту прогнозу, забезпечити необхідний рівень

узгодженості результатів [4, С. 31].

Основне призначення організаційного механізму розробки довгострокових стратегій регіонального розвитку полягає в розподілі функцій, повноважень і відповідальності між основними учасниками для досягнення спільних цілей і вирішення конкретних завдань. В спільному вигляді організаційний механізм розробки довгострокових стратегій може мати наступну структуру (рис. 1).

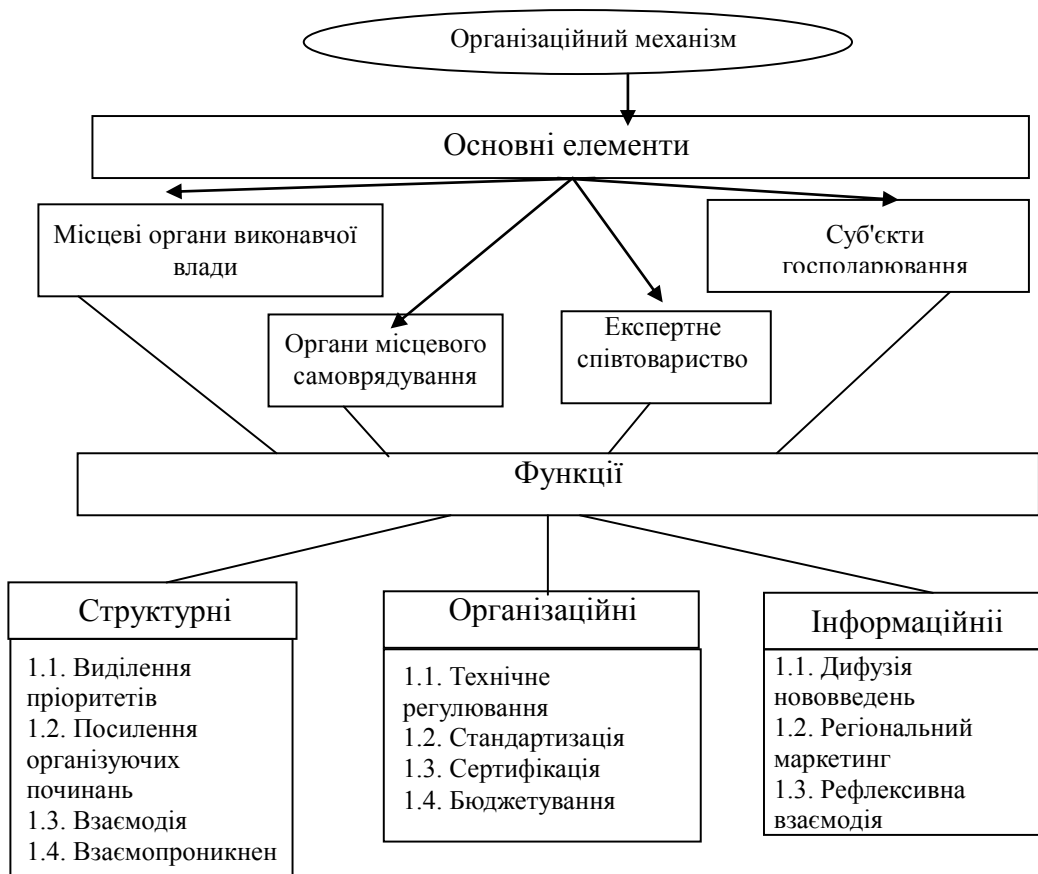

Рис. 1. Організаційний механізм розробки довгострокових стратегій регіонального розвитку

**розроблено автором*

По своєму елементному складу організаційний механізм розробки довгострокових стратегій складається з державних органів влади (центральної і місцевої виконавчої влади), органів місцевого самоврядування, експертного співтовариства і суб'єктів господарювання. Кожному з зазначених учасників відводиться власна роль, виконання якої забезпечує всьому механізму адаптивність до умов регіонального розвитку, що реально склалися.

Так, місцеві органи виконавчої влади покликані забезпечувати координацію діяльності всіх зацікавлених сторін, пов'язаної з вибором і

відбором найбільш важливих для регіонального розвитку стратегічних цілей і пріоритетних напрямів (завдань). В свою чергу, органам місцевого самоврядування пропонується ініціювати обмеження у використанні місцевих ресурсів (матеріальних, природних, трудових і фінансових) з тим, щоб їх використання в подальшому не завдавало шкоди як для довкілля, так і для використання майбутніми поколіннями. Точно також експертне співтовариство (що складається з представників науки і практики) в межах власної компетенції забезпечує якісну оцінку пропонованих заходів по реалізації довгострокової стратегії регіонального розвитку. А суб'єкти господарювання формують спільний ландшафт використання основних чинників виробництва, раціональне використання яких покликане всебічно сприяти досягненню головної і проміжних цілей довгострокової стратегії регіонального розвитку. При цьому названий елементний склад організаційного механізму розробки довгострокових стратегій регіонального розвитку не є в остаточному або завершеному вигляді, а може з врахуванням поточної ситуації в регіоні доповнюватися і видозмінюватися. Дана обставина робить цей механізм відносно гнучким, але за умови збереження основних елементів, ще і стійким до зовнішніх і внутрішніх умов розвитку регіону, що змінюються.

Серед основних функцій, реалізацію яких забезпечує організаційний механізм розробки довгострокових стратегій, можна виділити структурні, організаційні і інформаційні. Структурні функції механізму розробки довгострокових стратегій регіонального розвитку покликані сприяти: виділенню пріоритетів в регіональному розвитку (при цьому акцент повинен робитися на окремі складові економічного і соціального розвитку); посиленню організуючих починань і дотриманню єдиначальності (при цьому акцент повинен робитися на чітку ієрархічну підлеглисть учасників стосунків); посиленню взаємодії учасників (при цьому упор повинен робитися на раціоналізацію структури організації); забезпеченню взаємопроникнення ідей і задумів відносно змістовної частини довгострокової концепції (при цьому повинні забезпечуватися моральна і, можливо, матеріальна підтримка окремих суб'єктів).

Організаційні функції механізму розробки довгострокових стратегій регіонального розвитку покликані забезпечувати вибір, деяку уніфікацію пропонованих заходів. Так, технічне регулювання покликане забезпечувати дотримання вимог державних і місцевих стандартів і технічних умов при використанні наявних основних чинників виробництва (матеріальних, природних і трудових ресурсів). Стандартизація дозволяє забезпечити досягнення оптимальної міри впорядкованості в розробці і використанні технічної і нормативної документації. Сертифікація повинна підтверджувати відповідність вироблюваної продукції вимогам, не віднесеним чинним законодавством до обов'язкових, але дотримання яких за ініціативою окремих учасників стосунків дозволяє підсилити довіру між ними.

Бюджетування дозволяє виділяти центри фінансової відповідальності за допомогою розподілу окремих функцій між учасниками стосунків і забезпечувати тісніший взаємозв'язок між витратами і результатами. В сукупності, перераховані вище організаційні функції, дозволяють оптимізувати витрати різних видів ресурсів, що в умовах конкуренції, яка посилюється, між окремими територіями стає важливим чинником поступального розвитку.

Інформаційні функції механізму розробки довгострокових стратегій регіонального розвитку покликані забезпечувати учасників стосунків оперативною і фундаментальною науково-технічною інформацією про новітні досягнення вітчизняної і зарубіжної науки, техніки і практики. Дифузія нововведень покликана на основі різних контактів розробників і споживачів технічних і організаційних новин забезпечувати підвищення рівня відповідної культури, що є, по суті, заставою успішного вирішення поставлених перед розробниками завдань.

Регіональний маркетинг покликаний забезпечувати розробників довготривалої стратегії маркетинговою інформацією про достаток регіональних ринків технологій, ринків природних ресурсів, ринку робочої сили і ринку промислової (інтелектуальної) власності. Взаємодія рефлексії покликана сприяти вибору такої інформації, використання якої дозволяє враховувати інтереси кожного з учасників стосунків. Мережеві технології з використанням сучасної комп'ютерної бази дозволяють істотним чином скоротити період розробки, доведення до необхідного достатку, реалізації і контролю погоджених зі всіма учасниками процесу заходів.

Отже, комплекс перерахованих функцій, які виконує організаційний механізм розробки довгострокових стратегій регіонального розвитку, покликаний дозволити в достатній мірі використовувати компетентність учасників стосунків і втілювати його в обґрунтовані рішення по вибору віддалених перспектив (в просторовому і тимчасовому зрізах), орієнтація на яких сприятиме адаптації економічного регулювання до регіональних умов.

Виходячи з того, що довгострокові стратегії регіонального розвитку можуть класифікуватися на: стратегії розвитку території регіону, стратегії розвитку регіональної економічної системи і стратегії розвитку регіонального економічного простору, відмінними ознаками яких виступає набір головних і другорядних цілей, в зв'язку з чим існує необхідність розгляду технології їх розробки, відштовхуючись не лише від об'єкту регіонального розвитку, але і від предмету (складу способів розробки).

Розробка довгострокових стратегій регіонального розвитку є деякою процедурою підготовки, узгодження, твердження і виконання особливого документу довгострокового виміру, в якому фіксується спільний стратегічний задум економічного і соціального розвитку регіону на 7–10 років. Саме в цьому контексті довгострокова стратегія економічного і соціального розвитку регіону виступає одним з

елементів механізмів адаптації економічного регулювання до регіональних умов, оскільки дозволяє забезпечувати певну впорядкованість суспільних стосунків, пов'язаних з вибудовуванням регіональної політики перспективного розвитку.

На етапі розробки довгострокової стратегії регіонального розвитку передбачається вибір об'єктної бази, відносно якої і створюватиметься спільний задум перспектив розвитку. В якості такої бази саме і повинні виступати територія, регіональна економічна система і регіональний економічний простір. Кожен з названих ракурсів регіонального розвитку є досить складним конгломератом питань, постановка і вирішення яких покликані забезпечити позитивні зміни в характеристиках і параметрах протікання економічних і соціальних процесів. Тому для чіткішого сприйняття суті протікання таких процесів необхідно, щоб кожен із вказаних ракурсів отримував свій опис як в термінах позитивного (на основі показників економічних явищ, що об'єктивно складаються, і процесів, показують що відбувається), так і нормативного (на основі показників максимізації результатів в існуючих умовах, що показують як повинно відбуватися) підходу в економічній науці.

Довгострокова стратегія регіонального розвитку (відносно території) передбачає формування відповідного задуму відносно змін основних характеристик і параметрів. Річ в тому, що в даний час одним з важливих напрямів державної регіональної політики є вирішення проблеми територіальних диспропорцій в економічному і соціальному розвитку. Наявність таких диспропорцій приводить, в свою чергу, до виникнення проблем у використанні бюджетних і інвестиційних ресурсів, до порушення відтворювального циклу у межах окремих територіальних утворень і так далі. В зв'язку з цим підвищення ефективності державної регіональної політики (її економічності і результативності) можливе лише за наявності аналізу, що дозволяє, по-перше, виявити характер динаміки розвитку відповідних процесів, по-друге, позначити основні проблеми, гальмівні позитивні зміни в основних характеристиках і параметрах розвитку території.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у відповідному напрямі. Таким чином, важливою домінантою успішної реалізації довгострокової стратегії регіонального розвитку виступає наявність відповідного механізму. Такий механізм відрізняється від організаційного механізму розробки довгострокових стратегій регіонального розвитку тим, що має бути зорієнтований на досягнення конкретних цілей (залежно від змісту і глибини проблем, що стосуються вибраної об'єктної бази регіонального розвитку – території, економічної системи або економічного простору). Для цього необхідно, щоб забезпечувалися узгодженість і координація дій, направлених на вирішення визначених в стратегії завдань (пріоритетних напрямів).

Організаційний механізм реалізації стратегій регіонального розвитку по своєму елементному складу повинен містити в собі цілий комплекс заходів, спрямованих на подолання можливих протиріч між

учасниками суспільних стосунків в ході реалізації довгострокових стратегій регіонального розвитку.

Література.

1. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року: Постанова Кабінету Міністрів України № 1001 від 21 липня 2006 р.
2. Шевченко О.В. Щодо удосконалення державної стратегії регіонального розвитку України до 2015 р. / О.В. Шевченко // Електронний ресурс. - [Режим доступу. - http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/strategiya_2015-a0536.pdf].
3. Василенко В.Н. Архітектура регіонального економічного простору: монографія /В.Н.Василенко /НАН України. Ін-т економіко-правових досліджень. – Донецьк: ТОВ південний «Схід, Лтд». 2006. – 311 с.
4. Широу А., Янговский А. Об инструментарии долгосрочного макроэкономического прогнозирования // Экономист. – 2008. – № 2. – С. 31–44.

Медвідь В.Ю.
ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ РОЗРОБКИ ДОВГОСТРОКОВИХ СТРАТЕГІЙ
РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Анотація. У статті обґрунтовано основне призначення організаційного механізму розробки довгострокових стратегій. Визначено основні елементи організаційного механізму розробки довгострокових стратегій регіонального розвитку. За елементним складом такий механізм складається з державних органів влади, органів місцевого самоврядування, експертного співтовариства, суб'єктів господарювання. Виділено основні функції, реалізацію яких забезпечує організаційний механізм розробки довгострокових стратегій (структурні, організаційні, інформаційні). Визначено особливості розробки довгострокової стратегії у відповідності до предмету (складу способів розробки). Удосконалено організаційний механізм розробки довгострокових стратегій регіонального розвитку.

Ключові слова. Регіональний розвиток, економічне регулювання, організаційний механізм, довгострокова стратегія.

Медведь В.Ю.
ОРГАНИЗАЦИОННЫЙ МЕХАНИЗМ РАЗРАБОТКИ ДОЛГОСРОЧНЫХ СТРАТЕГИЙ
РЕГИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ

Аннотация. В статье обоснованно основное назначение организационного механизма разработки долгосрочных стратегий. Определенно основные элементы организационного механизма разработки долгосрочных стратегий регионального развития. По элементному составу такой механизм состоит из государственных органов власти, органов местного самоуправления, экспертного сообщества, субъектов хозяйствования. Выделены основные функции, реализацию которых обеспечивает организационный механизм разработки долгосрочных стратегий (структурные, организационные, информационные). Определено особенности разработки долгосрочной стратегии в соответствии с предметом (состава способов разработки). Усовершенствован организационный механизм разработки долгосрочных стратегий регионального развития.

Ключевые слова. Региональное развитие, экономическое регулирование, организационный механизм, долгосрочная стратегия.

Medved' V.Yu.

**ORGANIZATIONAL MECHANISM OF DEVELOPMENT OF LONG-TERM
STRATEGIES OF REGIONAL DEVELOPMENT**

Annotation. In the article grounded basic setting of organizational mechanism of development of long-term strategies, which consists of distributing of functions, plenary powers and responsibility between basic participants for achievement of general aims and decision of concrete tasks. Certainly basic elements of organizational mechanism of development of long-term strategies of regional development. On element composition such mechanism consists of public organs of power, organs of local self-government, expert association, management subjects. Thus the adopted element composition of organizational mechanism of development of long-term strategies of regional development does not appear in a final or completed kind, but can taking into account a current situation in a region be complemented and mutate. Basic functions realization of which is provided by the organizational mechanism of development of long-term strategies are selected (structural, organizational, informative). The complex of the transferred functions is called to allow in a sufficient measure to use the competence of participants of relations and incarnate it in the grounded decisions on the choice of remote prospects (in spatial and temporal cuts), an orientation on which will be instrumental in adaptation of the economic adjusting to the regional terms. The features of development of long-term strategy are certain in accordance with an object (composition of methods of development). Long-term strategies of regional development can be classified on: strategies of development of territory of region, strategy of development of the territorial economic system, strategy of development of regional economic space. The organizational mechanism of development of long-term strategies of regional development is improved. The organizational mechanism of realization of strategy of regional development on the element composition must contain the whole complex of measures, directed on overcoming of possible contradictions between the participants of public relations during realization of long-term strategies of regional development.

Keywords. Regional development, economic adjusting, organizational mechanism, long-term strategy.